

รายงานการประชุมสภาการศึกษา

ครั้งที่ 4/2547

วันพุธที่ 30 มิถุนายน 2547 เวลา 13.00 น.

ณ ห้องประชุมลีปนันทน์ เกตุทัต

สำนักงานเลขาธิการสภา

การศึกษา

กรรมการที่มาประชุม

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายอดิศักดิ์ โพธารามิก)	ประธาน
2. ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (นายสมบัติ กลิ่นผก รองปลัดกระทรวงฯ มาแทน)	กรรมการ
3. ปลัดกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ (นายจิรศักดิ์ ศรีพรหมมา นักพัฒนาศักยภาพ 8ว. มาแทน)	กรรมการ
4. ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (นายเสกสรรค์ เกตพิพัฒน์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริม และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาแทน)	กรรมการ
5. ปลัดกระทรวงมหาดไทย (นางพรณี แก่นสุวรรณ ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์ด้าน การพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มาแทน)	กรรมการ
6. ปลัดกระทรวงแรงงาน (นายไพศาล พฤฒิพร รองปลัดกระทรวงฯ มาแทน)	กรรมการ
7. ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (นางสาวยุพา ประเสริฐยิ่ง รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มาแทน)	กรรมการ
8. ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (นายมนูญ อร่ามรัตน์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงฯ มาแทน)	กรรมการ
9. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
10. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาวพวงเพชร สารคุณ รองเลขาธิการฯ มาแทน)	กรรมการ

11.	เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		กรรมการ
12.	เลขธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (นางศิริพรรณ ชุมนุ่ม ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษาช่างอุตสาหกรรม มาแทน)		กรรมการ
13.	เลขธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา (นายสุชาติ เมืองแก้ว รองเลขธิการฯ มาแทน)		กรรมการ
14.	เลขธิการคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายบุญยงค์ เวชมนีศรี รองเลขธิการฯ มาแทน)		กรรมการ
15.	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ (นายสมนึก พิมลเสถียร รองผู้อำนวยการฯ มาแทน)		กรรมการ
16.	เลขธิการคຸຣຸສກາ (นายบุญส่ง นาวารักษ์ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา มาแทน)		กรรมการ
17.	ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา		กรรมการ
18.	พระราชครูวามเทพมุนี		กรรมการ
19.	นางสาวจันทร์เพ็ญ	แก้วเซียงใต้	กรรมการ
20.	นายมานะ	สุดสงวน	กรรมการ
21.	นายอนุชากร	มาศฉมาดล	กรรมการ
22.	นายธนา	เบญจาทิกุล	กรรมการ
23.	นายวิฑธยา	บริบูรณ์ทรัพย์	กรรมการ
24.	นายวินัย	สละม่อน	กรรมการ
25.	นายพงษ์	ตนานนท์	กรรมการ
26.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา	ปิยะอัจฉริยะ	กรรมการ
27.	ศาสตราจารย์สุมน	อมรวิวัฒน์	กรรมการ
28.	ศาสตราจารย์ทักษิณา	สวนานนท์	กรรมการ
29.	รองศาสตราจารย์ชนะ	กสิภาร์	กรรมการ
30.	นางพริ้มพราย	สุฟโปฏก	กรรมการ
31.	นายอำพล	จินตวัฒน์	กรรมการ
32.	นายทองอยู่	แก้วไทรฮะ	กรรมการ
33.	ศาสตราจารย์วิจิตร	ศรีสอ้าน	กรรมการ

34.	นายสุวัฒน์	เงินน้ำ	กรรมการ
35.	ภราดาวิศิษฐ์	ศรีวิชัยรัตน์	กรรมการ
36.	นายสมชัย	วุฒิปรีชา	กรรมการ
37.	รองศาสตราจารย์วิริยะ	นามศิริพงศ์พันธุ์	กรรมการ
38.	ศาสตราจารย์ยงยุทธ	ยุทธวงศ์	กรรมการ
39.	นายพิสิษฐ์	ณ พัทลุง	กรรมการ
40.	นายพารณ	อิศรเสนา ณ อยุธยา	กรรมการ
41.	นายนิพนธ์	สุรพงษ์รักเจริญ	กรรมการ
42.	นายมานิจ	สุขสมจิตร	กรรมการ
43.	นายอมเรศ	ศิลาอ่อน	กรรมการ
44.	นางจรรยาพร	ธรรณินทร์	กรรมการ
45.	เลขาธิการสภาการศึกษา (นายอำรุง จันทวานิช รองเลขาธิการฯ มาแทน)		กรรมการและเลขานุการ
46.	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสิริพร บุญญานันต์)		ผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการที่มาประชุมไม่ได้

1.	พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต)		กรรมการ
2.	พระราชเมธาภรณ์ (แสง ธมเมสโก)		กรรมการ
3.	นายประเวศ	พุ่มพวง	กรรมการ
4.	นางมลิวลัย	ธรรมแสง	กรรมการ
5.	ศาสตราจารย์วีรุณ	ตั้งเจริญ	กรรมการ
6.	ศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์	เจริญวงศ์ศักดิ์	กรรมการ
7.	นายวีระชัย	วรรณีกกุล	กรรมการ
8.	นายมนู	อรดีดลเชษฐ์	กรรมการ
9.	นายสุทธินันท์	ปรัชญพฤทธิ	กรรมการ
10.	ศาสตราจารย์ชัยอนันต์	สมุทวนิช	กรรมการ
11.	นายกฤษณพงศ์	กีรติกร	กรรมการ
12.	นายวิทยา	มานะวานิชเจริญ	กรรมการ
13.	นายชิงชัย	หาญเจนลักษ์ณ	กรรมการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. นายสุนัย	จุลพงศธร	ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. นายแพทย์ทศพร	เสรีรักษ์	เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
3. นายกว้าง	รอบคอบ	ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงศึกษาธิการ
4. นางชมนาด	หิรัญเมฆวนิช	คณะทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
4. นางสาววรรณศรี	ปัญญาประชุม	ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองศึกษา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด
5. นางสาวนวลจันทร์	ปัตตพงศ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ 8
6. นางวันทนา	อาชีวิทย์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ 6ว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

1. นายวิเชียร	เกตุสิงห์	ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา
2. นายชินภัทร	ภูมิตน	ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา
3. นางรุ่งเรือง	สุขภริมย์	ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ
4. นางสาวสุทธาสินี	วัชรบูล	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนการเรียนรู้
5. นายนพพร	สุวรรณรุจิ	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา
6. นางสาวรงค์	โพธิ์พถกษางค์	ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
7. นางสาวจิรพรรณ	ปุ่นเกษม	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนการศึกษา
8. นางนิรมล	กิตติวิบูลย์	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
9. นางทิพย์สุดา	สุเมธเสนีย์	นักวิชาการศึกษา 8ว.
10. นางเพ็ญพรรณ	จิตตะเสนีย์	นักวิชาการศึกษา 8ว.
11. นางอุมาพร	หล่อสมฤดี	นักวิชาการศึกษา 8ว.
12. นางอรุณศรี	ละอองแก้ว	นักวิชาการศึกษา 8ว.
13. นางเกื้อกุล	ซึ้งใจ	นักวิชาการศึกษา 8ว.
14. นางอัมพร	พงษ์กังสนนันท์	นักวิชาการศึกษา 8ว.
15. นางสาวลลิตา	ยุวนกร	นักวิชาการศึกษา 8ว.

เริ่มประชุมเวลา 13.00 น.

ประธานกล่าวเปิดประชุม และที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่ประธาน / เลขานุการแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นายอำรุง จันทวานิช) ในฐานะเลขานุการแจ้งให้ที่ประชุมทราบ 3 เรื่อง ดังนี้

1) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2547 ได้แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการขององค์การหลักในกระทรวงศึกษาธิการ 3 คณะ คือ

1.1 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี ศาสตราจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นประธานกรรมการ

1.2 คณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยมี ศาสตราจารย์พจน์ สะเพียรชัย เป็นประธานกรรมการ

1.3 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ชนะ กลิภาร์ เป็นประธานกรรมการ

2) เรื่องความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามมติสภาการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องผ่านการพิจารณาของสภาการศึกษาแล้ว มี 4 เรื่อง ดังนี้

2.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ ขณะนี้รอนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4

2.2 ร่าง กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรชุมชน องค์กรเอกชน รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ พ.ศ. .... ขณะนี้รอนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4

2.3 ร่าง นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ขณะนี้รอนำเสนอคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 4

2.4 แผนความช่วยเหลือร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ระยะที่ 8 (ปีงบประมาณ 2548-2552) ขณะนี้ประธานกรรมการสภาการศึกษาได้ส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

3) นายอภัย จันทนจุลกะ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ขอลาออกจากตำแหน่งที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาการศึกษา ด้านการกระจายอำนาจและทรัพยากรทางการศึกษา ตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม 2547 เนื่องจากได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ระเบียบวาระที่ 2 รับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ 3/2547

ที่ประชุมรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ 3/2547 โดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องเพื่อทราบ :

3.1 รายงานความก้าวหน้าการปฏิรูปการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (นายชินภัทร ภูมิรัตน) นำเสนอรายงานความก้าวหน้าการปฏิรูปการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นมา

หัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม ซึ่งการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ นั้นประกอบด้วยหลายส่วน ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน คือการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้จะต้องมีการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อที่จะผลักดันการปฏิรูปการเรียนรู้ให้สำเร็จตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2. ผลการติดตามและประเมินความก้าวหน้าเกี่ยวกับหลักสูตร

2.1 หลักสูตรแนวทางการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย (0-5 ปี) มีปัญหาพื้นฐาน คือ เด็กปฐมวัยจำนวน 1 ใน 6 (ประมาณกว่า 9 แสนคน) มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย เด็กเหล่านี้ขาดโอกาสการเรียนรู้และขาดการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม นอกจากนี้ การมีหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยจำนวนมาก ทำให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้ยาก และขาดเอกภาพในด้านนโยบาย

การดำเนินงานในปีที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 รวมทั้งจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน

2.2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีครูจำนวนหนึ่งยังขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ รวมถึงการจัดทำสื่อการเรียนการสอน แม้ว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะได้มีการประกาศใช้ตั้งแต่ปลายปี 2544 รวมถึงการจัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรที่ไม่ตรงกันทำให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความสับสน

ในช่วงปีที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ศึกษานิเทศก์ และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ประมาณ 2,000 คน เพื่อนำแนวทางการใช้หลักสูตรไปดำเนินการได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปขยายผลต่อได้

2.3 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย คือกลุ่มผู้ที่พลาดโอกาสการเข้ารับการศึกษาในระบบ และเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลาย จึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลเหล่านี้

การดำเนินการในปีที่ผ่านมา สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ได้มีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 3) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 4) การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

2.4 หลักสูตรสำหรับผู้พิการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ผู้พิการผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพ ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย ในช่วงที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำร่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการทุกประเภทความพิการ แต่ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อประกาศใช้หลักสูตรดังกล่าว

3. ผลการติดตามและประเมินความก้าวหน้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

3.1 การพัฒนาเด็กปฐมวัย 0-5 ปี พบว่า ผู้เลี้ยงดูเด็ก 0-3 ปี และ 3-5 ปี ยังขาดความรู้ ความเข้าใจพัฒนาการตามวัยของเด็ก ในช่วงปีที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการฝึกอบรมผู้เลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนพ่อแม่ ผู้ปกครองให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก สำหรับกลุ่มเด็ก 3-5 ปีนั้น ได้มีการศึกษานวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้มีการพัฒนาศูนย์เด็กที่เป็นต้นแบบมากกว่า 200 แห่งเพื่อการขยายผลต่อไป

3.2 การจัดการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า จำนวนนักเรียนต่อห้องมีจำนวนมากเกินไป ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งครูบางส่วนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการนำแนวคิดด้านการปฏิรูปการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ได้กำหนดนโยบายในเรื่องจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนในระดับปฐมวัย

ไม่เกินห้องละ 40 คน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไม่เกินห้องละ 50 คน นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาบุคลากรในภาคฤดูร้อน เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ และได้มีโครงการนำร่องการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ 5 รูปแบบ เช่น โรงเรียนในกำกับรัฐ โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนสองภาษา เป็นต้น

3.3 การจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ได้เน้นการพัฒนาครู โดยจัดทำคู่มือและสื่อการอบรมทางไกลและผ่านทางเว็บไซต์ แนวทางการดำเนินงานดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับของประเทศไทย ซึ่งประสบความสำเร็จมากในการให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในโครงการที่มีชื่อว่า Learn Direct

3.4 การจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เนื่องจากครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนร่วมและไม่มีความเข้าใจในการคัดแยกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ จึงได้มีการจัดทำแนวทางและวิธีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้พิการ รวมทั้งจัดอบรมครูผู้สอนเด็กพิการ ส่วนการเรียนการสอนสำหรับเด็กผู้มีความสามารถพิเศษนั้นได้มีการนำร่องพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาและมีการคัดแยกเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละกลุ่ม

4. ผลการติดตามและประเมินความก้าวหน้าเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

จากการที่ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในวิธีการวัดผลและประเมินผลรูปแบบใหม่ และจำนวนหนึ่งยังใช้การวัดผลแบบเดิม กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดอบรมบุคลากรและจัดทำคู่มือการวัดและประเมินผล เพื่อให้ครูได้เรียนรู้ เข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้

5. ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการเรียนรู้

เน้นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ครูและสถานศึกษา โดยมีข้อมูลที่ได้มาจาก 2 ส่วน คือ ผลการวิจัยและประเมินผลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และผลการทดสอบระดับชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

5.1 ข้อมูลที่ได้มาจากการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการโดย ศาสตราจารย์นงลักษณ์ วิรัชชัยและคณะ ได้ดำเนินการศึกษาและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนประชากรโรงเรียนขั้นพื้นฐานทั้งหมด 199 โรง

ประกอบด้วยนักเรียน ชั้น ป.6 และ ม.3 ในระดับชั้นละประมาณ 12,000 คน และมีการทำกรณีศึกษาจาก 5 จังหวัด จำนวน 80 โรงเรียนทั่วประเทศ ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในด้านวิชาการยังไม่พบความเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ในเรื่องของคุณธรรม พบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะด้านการมีวินัย กิริยามารยาท และวัฒนธรรมไทยมากขึ้นกว่าเดิม ที่เด่นชัดมากที่สุดคือผู้เรียนมีความสุขในการเรียน เพราะได้ค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ได้เห็นของจริง ได้เรียนสิ่งที่อยากเรียน ได้เรียนนอกสถานที่ และเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ ทำให้มีผลต่อทัศนคติจากการทำกรณีศึกษา พบว่า อัตราการเรียนต่อของเด็กจะสูงขึ้น และเด็กมีโอกาสดูเรียนวิชาศิลปะ ดนตรี กีฬา และอาชีพ ในด้านสุขภาพอนามัย เด็กมีร่างกายและสุขภาพจิตที่แข็งแรง และมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์สูงขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านการแสดงออก มีภาวะผู้นำ กล้าแสดงความคิดเห็น และกล้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิเคราะห์หิวจัย มีลักษณะการทำงานที่รู้จักการรวมกลุ่ม สามารถทำโครงการได้ เกิดการบูรณาการทางความคิด และสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น รู้จักการวางแผนจัดการ มีทักษะด้านการสื่อสารและการพูดเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่ค่อยพัฒนาในด้านการเขียนมากนัก นักเรียนมีความสามารถด้านการแก้ปัญหา และเป็นที่ยอมรับของชุมชนเพิ่มขึ้น

2) ผลที่เกิดขึ้นกับครู ครูมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนโดยคำนึงถึงเด็กมากขึ้น แผนการสอนจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอนให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุก โดยมีวิธีการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการสอนแบบโครงการ สอนโดยใช้กิจกรรม สอนโดยใช้โครงการ สอนให้ปฏิบัติจริง มีการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ แบบบูรณาการ เช่น บูรณาการวิชาภาษาไทย สังคม วิทยาศาสตร์ มีการจัดบูรณาการโดยให้มีการบริหารธนาคารโรงเรียน ซึ่งดำเนินการโดยนักเรียนทั้งหมด มีการสอนโดยใช้ประสบการณ์ตรง เช่น สัมภาษณ์ชาวต่างประเทศ ฝึกงานในสถานประกอบการ ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน สอนโดยเน้นวัฒนธรรมไทย

สำหรับในด้านพฤติกรรม พบว่า ครูมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่ต่อการทำงาน และทำงานเป็นระบบมากขึ้น ขณะเดียวกันก็มีภาระงานและต้องทำงานแบบร่วมมือมากขึ้น ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและมีการใช้งบประมาณส่วนตัวเพื่อจัดการเรียนการสอนมากขึ้น นอกจากนี้ ครูได้รับการยกย่องในลักษณะของการเป็นครูแกนนำ และครูต้นแบบ รวมถึงเป็นวิทยากรให้กับหน่วยต่างๆ มากขึ้น

3) ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า มีการผลิตสื่อการสอนมากขึ้น นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น มีการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม

การสอนโดยใช้กิจกรรม มีการวิจัยในชั้นเรียน มีแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น มีการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ชุมชนยอมรับโรงเรียนมากขึ้น และโรงเรียนเป็นแหล่งศึกษา ดูงาน นอกจากนี้ชุมชนยังเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียน และโรงเรียนมีการบริหารที่เป็นระบบมากขึ้น

5.2 ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการสอบวัดความรู้ในระดับชาติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู ผู้บริหารและสถานศึกษา จากผลการประเมินของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ยังมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ชัดเจน กล่าวคือ ในชั้น ป.6 ยังมีปัญหาในวิชาพื้นฐาน ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ส่วนในชั้น ม.3 มีการพัฒนาวิชาภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง

สำหรับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ใน 4 ด้าน โดยภาพรวม พบว่าด้านความรู้ทางวิชาการอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ในขณะที่ทักษะหรือความสามารถทางด้านความคิดและการแสวงหาความรู้ใกล้เคียงกับระดับมาตรฐาน ส่วนในเรื่องของลักษณะความเป็นพลเมืองดี ทั้งชั้น ป.6 และ ม.3 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50

2) ผลที่เกิดขึ้นกับครู จากผลการวิจัย พบว่า ครูมีชั่วโมงการทำงานต่อวันเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7 มีการเข้าร่วมสัมมนาเพิ่มขึ้น ร้อยละ 30 มีจำนวนชั่วโมงในการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 26 ครูมีการทำงานวิจัยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 29 เข้าใจการปฏิรูปการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 7 จัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10

3) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร ผู้บริหารมีชั่วโมงการทำงานต่อวันเพิ่มขึ้น ร้อยละ 8 มีการเข้าร่วมสัมมนาเพิ่มขึ้น ร้อยละ 51 จำนวนชั่วโมงในการพัฒนาตนเองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 29 ทำงานวิจัยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 41 และใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 51

4) ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 28 มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 39 จำนวนหนังสือในห้องสมุดมีเพิ่มขึ้น ร้อยละ 36 โรงเรียนได้รับเงินสนับสนุนจากชุมชนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 67 และโรงเรียนมีเครือข่ายปฏิรูปการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 34

6. ประเด็นที่ควรเร่งรัด

จากข้อมูลที่ได้ดำเนินการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ สามารถสรุปประเด็นที่สมควรเร่งรัดได้ดังนี้

1. ควรกำหนดนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนและครูอย่างเป็นระบบ โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำนโยบายและเป้าหมายสู่การปฏิบัติ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบระบบบริหารงานของเขตพื้นที่การศึกษา โดยเน้นการพัฒนาระบบบริหารที่มีการสื่อสารตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ไปจนถึงระดับสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. ส่งเสริมให้มีการประสานความช่วยเหลือระหว่างบุคลากรมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนให้เข้มแข็งมากขึ้นในลักษณะการเป็นพี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ

4. ควรเร่งพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนาครูวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับการผลิตครู วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์รุ่นใหม่ที่มีคุณภาพทดแทนครูรุ่นปัจจุบัน

5. ควรสนับสนุนความช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องอัตราค่าจ้างและสถานที่ตั้งห่างไกล

6. ให้มีการประชาสัมพันธ์ไปยังผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มได้รับรู้ เห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงนำเสนอรายงานความก้าวหน้าการปฏิรูปการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเพื่อโปรดทราบ

(รายละเอียดแสดงในเอกสารประกอบการประชุมตามระเบียบวาระที่ 3.1)

หลังจากการนำเสนอเรียบร้อยแล้ว ที่ประชุมได้มีการอภิปราย โดยสรุปดังนี้

ประธาน มีความเห็นว่า ข้อมูลที่นำเสนอเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ แต่มีลักษณะเป็นภาพรวมและเป็นค่าเฉลี่ย จึงทำให้ไม่เห็นประเด็นปัญหาที่ชัดเจนที่ต้องการได้รับการแก้ไข ดังนั้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาที่แท้จริง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ควรร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดำเนินการติดตามและประเมินผลศึกษาข้อมูลในเชิงลึก โดย สกศ. ดำเนินการในภาพรวม ในขณะที่ สพฐ. ดำเนินการในส่วนการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน และเมื่อได้ข้อสรุปที่ชัดเจนแล้วควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

นอกจากนี้ ประธาน ยังมีความเห็นว่า ในฐานะที่ สกศ. และ สพฐ. เป็นองค์กรหลัก ในกระทรวงศึกษาธิการ ต้องทำงานประสานสอดคล้องกันโดย สกศ. ในฐานะหน่วยงาน ด้านนโยบาย ควรมีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติ (implementation) มากกว่าการให้เพียงข้อเสนอแนะ (recommendation) เท่านั้น

นายอมเรศ ศิลาอ่อน มีความเห็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) จากข้อมูลที่น่าเสนอ แสดงให้เห็นชัดเจนว่า โดยภาพรวม ผลของการปฏิรูปการเรียนรู้ ทำให้ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหา เกี่ยวกับผู้เรียน เนื่องจากความสามารถทางวิชาการของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ดังนั้น จึงควร นำเรื่องนี้เสนอเป็นประเด็นที่ควรเร่งรัดที่จะดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างไร

2) โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่างกัน ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียนที่เหมาะสม (ideal size) สำหรับการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาให้เป็นโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนในอนาคต 10-20 ปีข้างหน้า

ประเด็นนี้ ประธานเห็นด้วยว่า โรงเรียนไม่ควรมีขนาดใหญ่เกินไป เพราะจะทำให้ มีปัญหาด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งในอนาคตการแก้ไข ปัญหา เรื่องขนาดของโรงเรียนคงต้องมีการดำเนินการ แต่เนื่องจากขณะนี้ยังมีข้อจำกัดของ งบประมาณ ทำให้จำเป็นต้องแก้ปัญหาด้านการพัฒนาครูและพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็น เรื่องเร่งด่วนก่อน

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา เสนอให้ มีการทดลองพัฒนาโรงเรียนขนาด กลาง จำนวน 1 แห่ง โดยมีการปฏิบัติจริง เพื่อได้เรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วม ดำเนินการแก้ไข ซึ่งหากการดำเนินงานดังกล่าวประสบผลสำเร็จก็สามารถขยายผลต่อไปได้

นายอำพล จินดาวัฒนะ ให้ข้อสังเกตในเรื่องนี้ 2 ประการ คือ

1) จากข้อมูลที่น่าเสนอเรื่องจำนวนนักเรียนต่อห้อง พบว่า เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐาน แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว มีโรงเรียนจำนวนไม่น้อยที่มีนักเรียนมากกว่าเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังนั้น ข้อมูลค่าเฉลี่ยดังกล่าวอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า จำนวนนักเรียนต่อห้องค่อนข้างอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานแล้ว อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ดังกล่าว ควรมีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

2) ประเด็นที่ควรเร่งรัดดำเนินการ ควรเพิ่มเติมเรื่องการให้ความสำคัญกับภาค ชุมชน และภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษามากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่เป็นข้อต่อสำคัญในการเชื่อมระบบ การศึกษากับชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อนำศักยภาพ

และความเข้มแข็งของชุมชนที่มีอยู่นอกระบบเข้าไปเสริมในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการช่วยแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนครูและงบประมาณ

นายมานะ สุดสงวน เสนอว่า สกศ. ควรได้ติดตามความก้าวหน้าเกี่ยวกับกรมอบอำนาจให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลที่มีการดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ยังเห็นว่า การบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ทั้งจากขนาดของโรงเรียน และที่ตั้งของโรงเรียน

นายสุวัฒน์ เงินฉ่ำ ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า จากข้อมูลที่น่าเสนอ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการคิดวิเคราะห์ดีกว่าโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดเล็ก ซึ่งหากพิจารณาเฉพาะข้อมูลดังกล่าว อาจทำให้เกิดความผิดพลาดในการกำหนดนโยบายหรือทิศทางการปฏิบัติได้ ดังนั้น สกศ. ควรได้ศึกษาเจาะลึกเป็นรายกรณีถึงสาเหตุดังกล่าว ซึ่งอาจทำโดยการจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อใช้ในการวางแผนหรือจัดทำเป็นนโยบายในเรื่องนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นางสาวจันทร์เพ็ญ แก้วเซียงใต้ เสนอว่า สกศ. อาจนำข้อมูลพื้นฐานบางประการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาประกอบการนำเสนอผลการติดตามและประเมินผลด้วย

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ แสดงความเห็นว่าการประเมินผลการปฏิบัติการศึกษามักจะนำเสนอเฉพาะข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น คะแนนเฉลี่ยหรือร้อยละ เป็นต้น แต่ไม่ได้นำเสนอผลของการปฏิรูปการศึกษาในเชิงคุณภาพ เช่น คุณธรรม สุนทรียภาพ ความสุขในการเรียน ความกล้าแสดงออก ทักษะในการแก้ปัญหา เป็นต้น สกศ. จึงควรนำเสนอผลการปฏิรูปการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและหาวิธีการนำเสนอผลในเชิงคุณภาพ ทั้งทางด้านบวกและด้านลบด้วย

นายสมชัย วุฒิปรีชา ให้ความเห็นใน 3 ประเด็น คือ

- 1) การประเมินผลเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด แต่ในความเป็นจริงมักจะได้รับ ความสำคัญน้อย จึงควรมีการพัฒนาเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้
- 2) การสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 โรงเรียน อาจไม่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศได้ ดังนั้น ในการศึกษา ควรมีการจำแนกการวิเคราะห์โรงเรียนตามสถานที่ตั้งในเมือง/ชนบท หรือเขตพื้นที่ หรือในแต่ละเขตพื้นที่จำแนกออกเป็นโรงเรียนในเมือง/ชนบท เพื่อให้ทราบว่าคุณสมบัติที่ควรได้รับการพัฒนาอยู่ตรงจุดไหน มีจำนวนเท่าใด อย่างไรก็ตาม ควรมีการสำรวจทั้งในด้านวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ เสนอต่อที่ประชุม

3) ปัญหาการพัฒนาครูอยู่ที่ครูยังไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมในการเรียนการสอนแม้ว่าจะมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่อยู่แล้ว ดังนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนควรเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และกำกับดูแลเพื่อให้มีการนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

นายธนา เบญจาทิกุล ให้ข้อสังเกตว่า การนำร่องการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ 5 รูปแบบ ซึ่งมีโรงเรียนวิถีพุทธรวมอยู่ด้วยนั้น เป็นสิ่งที่ดีเพราะให้การเรียนรู้และพัฒนาตามหลักพุทธธรรม แต่โครงการดังกล่าวควรต้องคำนึงถึงสภาพของพื้นที่ และสภาพทางสังคมของพื้นที่ด้วย เช่น เขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

นายวินัย สมะอุณ กล่าวเพิ่มเติมว่า แนวคิดการจัดการศึกษาซึ่งคำนึงถึงสภาพทางสังคมและพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อต้องคำนึงถึงความมั่นคงของประเทศ เพราะขณะนี้สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบคอบมากขึ้น

นายทองอยู่ แก้วไทรสะ มีความเห็นว่า หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนไม่ควรเป็นหลักสูตรเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรที่ใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันควรมีความหลากหลายตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการประเมินคุณภาพและมาตรฐานของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มก็ควรแตกต่างกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา ปิยะอัจฉริยะ ให้ข้อสังเกต 2 ประการ คือ

1) ควรนำเสนอผลการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากการพัฒนาที่ไม่สมวัยของเด็กเป็นการวิจัยทางพัฒนาการของเด็ก (child development) ไม่ใช่เป็นการวิจัยทางการแพทย์

2) ในประเทศไทยขณะนี้มีการศึกษาวิจัยระยะยาวถึงพัฒนาการของเด็กไทย พบว่าพัฒนาการของเด็กไทยที่ไม่สมวัยมากที่สุดคือด้านสติปัญญา เมื่อมีอายุมากขึ้นการพัฒนาไม่สมวัยทางด้านสติปัญญาจะสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่น่าเสนอว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการลดลงในปีการศึกษา 2544-2546

นายวิฑูรย์ บริบูรณ์ทรัพย์ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า จากผลการประเมินคุณภาพระดับชาติในช่วงปี 2544-2546 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มในการพัฒนาทางวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษต่ำลง ดังนั้น ควรมีการเร่งรัดแก้ไขปัญหาเรื่องทักษะการใช้ภาษาไทย เพราะทักษะการใช้ภาษาเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาเด็กในระดับที่สูงขึ้น

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา) มีความเห็นว่า ข้อเสนอจากการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่และโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ และหากใช้วิธีเลือกศึกษาเขตพื้นที่หรือโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จก็จะทำให้เกิดการขยายผลต่อไปได้

สำหรับประเด็นที่ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องการอ่านหนังสือไม่ออกนั้น ในปีนี้เขตพื้นที่หลายแห่ง ได้นำแบบทดสอบระดับชาติ (National Test) ไปสอบวัดนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 3 บางแห่งซึ่งผลที่ได้หากเด็กคนไหนไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ จะมีกระบวนการช่วยเหลือเด็กเหล่านี้เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองต่อไป อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้น จะทำให้ลดปัญหานี้ในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ ถ้าไม่เร่งดำเนินการแก้ไขจะทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจและไม่สามารถเรียนต่อได้

มติ

ที่ประชุมรับทราบและมอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดทำรายละเอียดข้อมูลที่แสดงสภาพปัญหาที่ต้องเร่งรัดแก้ไข โดยร่วมกับหน่วยปฏิบัติจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรม และนำเสนอที่ประชุมสภาการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง

3.2 รายงานการติดตามและประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย : ครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายบุญยงค์ เวชมนิศรี) นำเสนอรายงานการติดตามและประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย : ครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยสรุปเป็นประเด็นสำคัญ 2 เรื่อง ดังนี้

1. การประเมินเศรษฐกิจมหภาคในภาพรวม พบว่า ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 คือ ปี 2545-2546 เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ โดยปี 2545 ขยายตัวอัตราร้อยละ 5.4 และ ปี 2546 ร้อยละ 6.7 ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ร้อยละ 4.5 ต่อปี อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 0.7 ในปี 2545 และร้อยละ 1.8 ในปี 2546

สัดส่วนคนยากจนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 9.8 ของประชากรทั้งหมด ในปี 2545 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่คาดว่า เมื่อสิ้นแผนฯ 9 ในปี 2549 สัดส่วนคนจนจะมีร้อยละ 12 ของประชากรทั้งหมด

สำหรับการกระจายรายได้ดีขึ้น กล่าวคือ ช่องว่างระหว่างกลุ่มร่ำรวยที่สุดและกลุ่มยากจนที่สุด ลดลงจาก 14.8 เท่า ในปี 2543 เหลือ 13.5 เท่า ในปี 2545

2. การพัฒนาคุณภาพของคนไทย มีประเด็นนำเสนอ 2 ด้าน ด้านแรกคือด้านสุขภาพ คนไทยสามารถเข้าถึงหลักประกันสุขภาพในทุกรูปแบบเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 96 ของประชากรทั้งหมด โดยมีปัญหาอยู่บ้างเรื่องการเจ็บป่วยด้วยโรคและสาเหตุที่ป้องกันได้ โดยเฉพาะโรคหัวใจ โรคเครียดและอุบัติเหตุจากการจราจรทางบก

ด้านที่สอง คือ ด้านการพัฒนาการศึกษา พบว่า การขยายตัวทางการศึกษาสู่ประชาชนทุกกลุ่มและระดับต่างๆ มีแนวโน้มดีขึ้น โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยในกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้น จาก 7.4 ในปี 2544 เป็น 7.8 ในปี 2546 ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตั้งเป้าไว้ว่า ปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยจะเป็น 9 ปี เมื่อสิ้นสุดแผน ในปี 2549

นอกจากนี้ พบว่า กำลังแรงงานสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป ในสัดส่วนที่สูงขึ้น จากร้อยละ 35.6 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 38.4 ในปี 2546 แต่อย่างไรก็ตาม ยังห่างเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่กำหนดไว้ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละวิชาที่ส่วนใหญ่มีคะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50 ยกเว้น วิชาภาษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาด้านคุณภาพทางการศึกษาด้วย

นอกจากการรายงานภาวะเศรษฐกิจข้างต้นแล้ว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ยังจัดทำรายงานภาวะสังคมไตรมาสแรกของปี 2547 ควบคู่ไปด้วย โดยข้อมูลที่น่าเสนอนี้เป็นรายงานภาวะสังคมปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2547 ซึ่งมีเนื้อหา 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นรายงานภาวะสังคมเปรียบเทียบกับต่างประเทศ และส่วนที่สองเป็นรายงานภาวะสังคมไตรมาสที่ 1 ปี 2547 ซึ่งนำเสนอเป็น 4 มิติ คือ มิติด้านคุณภาพ มิติด้านความมั่นคงทางสังคม มิติด้านความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคนและมิติด้านสิ่งแวดล้อม

จากมิติด้านคุณภาพของคน พบว่า ในไตรมาสแรกปี 2547 ข้อมูลแสดงว่าแรงงานไทยมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ก็ยังมีการศึกษาเพียงประถมและต่ำกว่า สำหรับอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ที่น่าสังเกตคือ ผู้ที่ว่างงานสูงสุดคือผู้ที่จบประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง รองลงมาคือผู้จบมหาวิทยาลัย

(รายละเอียดแสดงในเอกสารประกอบการประชุมตามระเบียบวาระที่ 3.2)

ระหว่างนี้ประธานได้มอบหมายให้ นายกว้าง รอบคอบ กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานดำเนินการประชุมแทน เนื่องจากประธานติดภารกิจสำคัญ

ประธานได้เปิดให้มีการอภิปราย โดยสรุปดังนี้

นายสมชัย วุฒิปรีชา ตั้งข้อสังเกตถึงความสอดคล้องกันระหว่างการผลิตกับความต้องการกำลังคน ซึ่ง สศช. ดำเนินการอยู่กับแผนการผลิตกำลังคน โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาและประเภทอาชีวศึกษาว่า มีมากน้อยเพียงใด ประเด็นนี้

รองเลขาธิการ กคช. (นายบุญยงค์ เวชมนีศรี) ชี้แจงว่า ประมาณการความต้องการกำลังคนที่ชัดเจนที่สุด ขณะนี้ทำได้เฉพาะประเภทของอุตสาหกรรมเท่านั้น สำหรับความต้องการกำลังคนด้านอื่นนั้นยังอยู่ระหว่างการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน

นายอมเรศ ศิลาอ่อน ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของคนไทย โดยเฉพาะในแผนพัฒนาระยะต่อไป เนื่องจากตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงผู้จบการศึกษา โดยเฉพาะประเภทอาชีวศึกษามีอัตราการว่างงานสูงที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการกำลังแรงงานเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ สศช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสนใจเรื่องการกำหนดมาตรฐาน (benchmark) คุณภาพของคนไทยเทียบกับคุณภาพของคนที่เน้นสังคมที่เป็นคู่แข่ง เช่น ประเทศเกาหลี ไต้หวัน มาเลเซียหรือสิงคโปร์ เพื่อให้เห็นภาพเปรียบเทียบสำหรับการสร้างคนให้เหมาะสมกับความต้องการของอุตสาหกรรมในอนาคต

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ มีความเห็นว่า หลักการของวิทยาลัยชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา เรื่อง การพัฒนาคุณภาพของแรงงานเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ โดยเฉพาะสามารถพัฒนาผู้ที่ว่างงานให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ได้

ศาสตราจารย์จิตร ศรีสอ้าน เสนอว่า จากตัวเลขขององค์ประกอบโครงสร้างพื้นฐานและความสามารถในการแข่งขันเทียบกับ 60 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยยังมีปัญหาด้านคุณภาพของคนและขีดความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเพิ่มสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ควรมีการวิเคราะห์ด้านการศึกษาในเชิงลึกให้เป็นรูปธรรมถึงสาเหตุที่ชัดเจน เพื่อเป็นข้อเสนอในการแก้ไขปัญหานั้นที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการสร้างกำลังคนในสาขาขาดแคลน เช่น วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยยังมีการลงทุนทางด้านนี้ค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับประเทศอื่น

รองศาสตราจารย์ชนะ กลีภรณ์ มีความเห็นว่า การวางแผนต้องสอดคล้องกับข้อมูลที่มีและแนวปฏิบัติจริงต้องสอดคล้องกับแผนที่วางไว้ การดำเนินงานจึงจะประสบผลสำเร็จ

ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ มีความเห็นว่า ข้อมูลสถิติบางตัวต้องมีการพิจารณาอย่างระมัดระวังในการแปลผลข้อมูล ซึ่งอาจทำให้มีคนเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เช่น ข้อมูลอัตราการว่างงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเห็นด้วยว่า การลงทุนทางด้าน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยต่ำกว่าที่ควรมาก ทำให้ประเทศมีปัญหาด้านการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่น

นายวินัย สมะอุณ ขอรอบว่า สศช. มีแผนพัฒนาที่จะให้บรรลุถึงหลักการเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดขณะนี้ คือ การบริหารจัดการที่จะทำให้เกิดการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะเรื่องของหลักสูตรที่จัดทำในสถาบันการศึกษาต้องมาจากความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้น จึงมีความเห็นว่า ต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการดังกล่าวให้ชัดเจน

ประเด็นนี้ นายสุวัฒน์ เงินน้ำ และภราดาวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์ เห็นด้วยว่า ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการ โดย สกศ. อาจรับดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา เช่น การวิเคราะห์การผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคน เพื่อนำเสนอนโยบายการแก้ไขปัญหาคณะรัฐมนตรี

รองเลขาธิการ กศช. ชี้แจงว่า ข้อมูลต่างๆ ที่ สศช. เสนอในรายงานนั้นเป็นเพียงข้อมูลภาพกว้าง และเป็นการเปรียบเทียบเฉพาะไตรมาสที่ 1 ของปี 2547 เทียบกับไตรมาสที่ 1 ของปี 2546 ดังนั้น ข้อมูลบางตัวจึงเป็นเรื่องของภาพรวมซึ่งหากวิเคราะห์ลึกลงไปทุกด้านจึงจะเป็นข้อมูลที่จะนำมาเสนอแนะแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประธานมีความเห็นว่า เรื่องนี้มีความสำคัญโดยเฉพาะเรื่องหน่วยงานที่จะรับผิดชอบเรื่องการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน และเห็นว่าทางด้านการศึกษา สกศ. อาจนำไปวิเคราะห์ประเด็นบางเรื่องที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอต่อสภาการศึกษาในโอกาสต่อไป

มติ

ที่ประชุมรับทราบ และมอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการศึกษาผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยพิจารณาประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษา เพื่อประสานงานและกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงานให้ชัดเจน และนำเสนอที่ประชุมสภาการศึกษาต่อไป

ระเบียบวาระที่ 4 เรื่องเพื่อพิจารณา : (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา เด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551

ผู้ช่วยเลขาธิการ (นางสิริพร บุญญานันต์) นำเสนอความเป็นมาและสาระสำคัญ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551 โดยสรุปดังนี้

ความเป็นมา จากข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล ที่ต่างก็ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยคำนึงถึงว่าการศึกษาที่จะต้องได้รับการพิจารณาส่งเสริมสนับสนุนก่อนเป็นอันดับแรกคือการศึกษาระดับปฐมวัย สภาการศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 33 ในการพิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษาของชาติต่อคณะรัฐมนตรี จึงได้ทำการศึกษาและเสนอ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551 ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 ที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) เพราะเป็นช่วงเวลาที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสมอง และควรเป็นการศึกษาเพื่อการเตรียมความพร้อม

การดำเนินงาน การจัดทำ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551 นั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน โดยมีการศึกษาองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนารูปแบบต่างๆ ของการพัฒนาเด็กปฐมวัย การประชุมระดมความคิดกับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย จากนั้นได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ซึ่งขณะนี้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสุธรรม แสงประทุม) เป็นประธาน โดยได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานจากกระทรวงหลัก 9 กระทรวง 35 หน่วยงาน

สาระสำคัญของ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551 ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญดังนี้

วิสัยทัศน์ กำหนดว่าในปี 2551 เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับและมีการพัฒนาที่เป็นเลิศและเหมาะสมอย่างรอบด้าน สมดุล พร้อมทั้งเรียนรู้อย่างมีความสุข และเติบโตตามวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กในระยะต่อไป

นโยบาย พัฒนาเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 0-5 ปี ทุกคนอย่างเต็มตามศักยภาพและมีคุณภาพเต็มที่ โดยให้ครอบครัวเป็นแกนหลัก และให้ผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กและทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการและสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและเหมาะสมกับเด็กตามวัย

เป้าหมาย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) เด็กอายุ 0-5 ปีทุกคน 2) พ่อแม่สมาชิกในครอบครัว 3) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง ครู ผู้ดูแลเด็ก พี่เลี้ยง 4) สังคม ชุมชน องค์กรต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลัก และมาตรการต่าง ๆ ที่จะนำทางไปสู่การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ 34 มาตรการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์หลักที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 8 มาตรการ

ยุทธศาสตร์หลักที่ 2 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมพ่อแม่และผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 8 มาตรการ

ยุทธศาสตร์หลักที่ 3 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมหน่วยงานทางสังคมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 18 มาตรการ

(รายละเอียดของ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5ปี) พ.ศ. 2547-2551 แสดงในเอกสารประกอบการประชุมระเบียบวาระที่ 4)

ผู้ช่วยเลขาธิการ (นางสิริพร บุญญานันต์) ได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ขณะนี้กระทรวงสาธารณสุข โดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นางสิริกร มณีรินทร์) กำลังดำเนินการทำแผนแม่บทเด็กไทยปัญญาดีมีคุณธรรม ซึ่งจะใช้ในช่วงปี 2547-2550 และกำลังรออนุญาตคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา แผนดังกล่าวเป็นแผนที่จะดูแลเด็กตั้งแต่อายุ 0-8 ปี ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ในแต่ละยุทธศาสตร์จะใช้หน่วยปฏิบัติเป็นตัวตั้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปในด้านการพัฒนาสุขภาพอนามัย การประชาสัมพันธ์เรื่องการเลี้ยงดูเด็ก และการปรับปรุงกฎหมาย ในขณะที่แผนของกระทรวงศึกษาธิการ จะใช้กลุ่มเป้าหมายเป็นตัวตั้ง อย่างไรก็ตาม แผนของทั้งสองหน่วยงานเป็นแผนที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกัน

จาก (ร่าง) นโยบายฯ ข้างต้น สำนักงานฯ จึงเสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา ดังนี้

1. ให้ความเห็นชอบ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี)
2. ให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป

การพิจารณา

ก่อนการอภิปรายเรื่องนี้ นายนิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระเบียบวาระการประชุมสภาการศึกษา 2 ประการ ดังนี้

1) การจัดระเบียบวาระการประชุม ควรนำระเบียบวาระเพื่อพิจารณาซึ่งเป็นเรื่องสำคัญขึ้นก่อนระเบียบวาระเพื่อทราบ ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบวาระเพื่อพิจารณามีความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการมากกว่าระเบียบวาระเพื่อทราบ

2) ควรมีวาระการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามมติสภาการศึกษาทุกครึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมรับทราบและสามารถติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานต่างๆ ได้

ประธาน ได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ไปดำเนินการตามข้อเสนอของนายนิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ

จากนั้นที่ประชุมได้อภิปรายเกี่ยวกับ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551 อย่างกว้างขวาง สรุปได้ดังนี้

นายนิพนธ์ สุรพงษ์รักเจริญ เสนอให้เพิ่มคำว่า จิตวิญญาณ ในยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย เพื่อให้ยุทธศาสตร์และแนวนโยบายการพัฒนาระดับปฐมวัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื่องจากคำนี้เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งมากกว่าคำว่า จิตใจ และอารมณ์ โดยหมายถึง ความสุข สงบ ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย ความเข้าใจ ธรรมชาติและความเป็นจริงของชีวิต

นายอนุชากร มาศฉมาดล มีความเห็นว่าการที่มีหลายหน่วยงานดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระดับปฐมวัย โดยไม่มีแกนกลางในการประสานงาน ทำให้มีความไม่คล่องตัวในทางปฏิบัติ รวมทั้งกระทรวงมหาดไทยก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจเกี่ยวกับการดูแลเด็กปฐมวัย แต่ในร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัยที่นำเสนอไม่ได้กล่าวถึงภารกิจของกระทรวงมหาดไทยที่ชัดเจน

นอกจากนี้ ได้กล่าวถึงปัญหาในการดำเนินงานเรื่องนี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย 3 ประการดังนี้ 1) ปัญหาเรื่องอัตราค่าจ้างครูพี่เลี้ยงซึ่งค่อนข้างต่ำ เนื่องจากท้องถิ่นไม่มีงบประมาณสนับสนุน 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับเงินอุดหนุนเฉพาะเด็กอายุ 3 ปี ที่ได้รับถ่ายโอนมาจากหน่วยงานอื่น ในขณะที่เด็กในท้องถิ่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลอยู่แล้วตั้งแต่ 2 ปี ไม่ได้รับเงินอุดหนุน ท้องถิ่นต้องสนับสนุนงบประมาณด้วยตัวเอง 3) วิธีการที่กำหนดให้ท้องถิ่นรับภารกิจในการจัดการศึกษามีความไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากการประเมินความพร้อมขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขณะที่การรับภาระเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ไม่จำเป็นต้องประเมินความพร้อมของท้องถิ่นในการจัดการ

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา) มีข้อเสนอแนะ 2 ประการ คือ 1) ควรให้ความสำคัญกับเด็กด้อยโอกาสให้มากขึ้น โดยควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการดูแลเด็กกลุ่มนี้ 2) สกศ. ควรจะทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นต้นแบบของการขยายผลต่อไป

ภราดาวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์ เห็นด้วยว่าควรให้ความสำคัญกับเด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะครอบครัวยากจน

ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ มีข้อเสนอให้ปรับแก้ไขเอกสารให้มีเนื้อหาที่อยู่ในวิสัยที่ปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ ที่กำหนดให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับและมีการพัฒนาที่เป็นเลิศนั้น มีความเห็นว่าควรใช้คำว่า การพัฒนาที่ดีแทน นอกจากนี้ ข้อมูลพื้นฐานที่น่าเสนอต้องชัดเจนและครอบคลุมโดยเฉพาะหน่วยงานเอกชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

นายอมเรศ ศิลลาอ่อน เสนอให้มีการกำหนดแนวทางการให้ความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น เนื่องจากโดยพื้นฐานพ่อแม่จะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดในช่วงวัยนี้ และนายมานะ สดสงวน เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว เนื่องจากสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะในท้องถิ่น กลุ่มพ่อแม่มีอายุไม่มากนัก และไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง

รองเลขาธิการ กศช. ให้ข้อเสนอแนะว่าควรศึกษาให้ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ทั้งจุดแข็งและโอกาสซึ่งสามารถโยงไปถึงการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อใช้จุดแข็งหรือโอกาสในการแก้ปัญหาได้ และในขณะนี้ต้องหาวิธีดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นจุดอ่อน นอกจากนี้มีความคิดเห็นว่าลักษณะการเขียนยุทธศาสตร์ที่ 1 เรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้น ไม่ใช่การเขียนเชิงยุทธศาสตร์ เป็นเพียงการนำเอาหัวข้อมาตั้งเป็น

ยุทธศาสตร์เท่านั้น ดังนั้น การเขียนยุทธศาสตร์จึงควรจะได้มีการวิเคราะห์ถึงปัญหาที่แท้จริงก่อน จึงมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหานั้น และการวิเคราะห์ยังต้องคำนึงถึงมิติการดำเนินงานของทุกหน่วยงานด้วย จึงจะทำให้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ผู้ตรวจราชการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (นายมนูญ อร่ามรัตน์) มีความคิดเห็นว่ายุทธศาสตร์ที่เสนอมานั้นยังขาดความชัดเจนเรื่องหน่วยงานหลักที่จะดูแลรับผิดชอบเรื่องเด็กปฐมวัย และเสนอว่ากระทรวงมหาดไทยควรเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงาน เพราะเป็นกระทรวงที่ดูแลใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด โดยให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงหลักอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือเพื่อเกิดผลในทางปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังเสนอว่า กระทรวงศึกษาธิการ ควรแยกมิติเฉพาะเรื่องการศึกษาออกมาดำเนินการ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในระดับปฏิบัติ

นายอำพล จินดาวัฒนะ เสนอให้ยกเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติ โดยบูรณาการเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกส่วนของสังคม เนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ จำเป็นต้องวิเคราะห์ปัญหาทั้งหมดและกำหนดยุทธศาสตร์ย่อยพร้อมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ทั้งนี้รัฐบาลอาจกำหนดกลไกในการประสานงานร่วมระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดให้เป็นภารกิจของกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ มีความเห็นว่า แต่ละหน่วยงานควรดำเนินการตามภารกิจที่รับผิดชอบ สำหรับการบูรณาการหรือยกระดับเป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติ อาจดำเนินการเมื่อเรื่องเสนอไปที่รองนายกรัฐมนตรี (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานในภาพรวม

ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ เสนอให้ศึกษาเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ที่บรรยายต่อหน้าพระที่นั่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเด็กในรัฐบาลสมัย นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีนางสายสุรี จุติกุล เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ดูแลรับผิดชอบและเป็นผู้ประสานแผนพัฒนาเด็ก โดยมอบหมายให้กระทรวงต่างๆ ไปดำเนินการตามแผน ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวทางการดำเนินงานในปัจจุบันที่แต่ละกระทรวงทำแผนแล้วเสนอขึ้นเป็นภาพรวมที่รองนายกรัฐมนตรี

แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะใช้วิธีการแบบใด ต้องคำนึงถึงการพัฒนาเด็กแบบไม่แยกส่วน เป็นสำคัญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา ปิยะอัจฉริยะ มีความเห็นว่าในช่วงที่ผ่านมา สกศ. ดำเนินการได้เหมาะสมในฐานะเป็นตัวกลางในการดำเนินงานให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนนี้ และได้พยายามดำเนินการในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกมิติ ไม่ได้เน้นเรื่องการศึกษาหรือเรื่องสุขภาพแต่เพียงอย่างเดียว โดยอย่างหนึ่ง และกล่าวสนับสนุนนายอำพล จินดาวัฒนะ ที่เห็นว่าควรยกเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นวาระแห่งชาติและรัฐบาลควรมีกลไกการบริหารจัดการที่ดี นอกจากนี้ได้เสนอให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งเป็นกระทรวงที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลเรื่องคนอย่างเป็นองค์รวม เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบเรื่องนี้

ผู้ช่วยเลขานุการ (นางสิริพร บุญญานันต์) ชี้แจงว่า (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551 ที่นำเสนอในวันนี้ เป็นแผนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการร่วมกันของหลายกระทรวง และหลายเรื่องที่กรรมการเสนอนั้น มีอยู่ในมาตรการแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม จะนำประเด็นที่เป็นข้อเสนอจากกรรมการเพื่อไปเสนอคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พิจารณาดำเนินการต่อไป

มติ

ที่ประชุมให้ความเห็นชอบ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ. 2547-2551 ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเสนอ โดยมอบหมายให้ปรับแก้ตามความเห็นของที่ประชุมก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

เลิกประชุมเวลา 16.30 น.

นางเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์
นางโชติกา วรรณบุรี
นางสาวกิงกาญจน์ เมฆ
ผู้จัดรายงานการประชุม

นางสิริพร บุญญานันต์
รองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม